

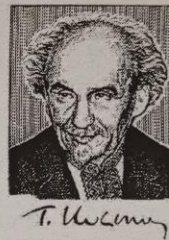
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ ТА МІЖОСОБИСТІСНИХ ВЗАЄМИН

Матеріали XIII Міжнародної
науково-практичної конференції

23 квітня 2021 року

Національна академія педагогічних наук України
Міністерство освіти і науки України
Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології
Кафедра загальної та практичної психології Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка
Спільна наукова лабораторія психології навчання Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка та Інституту психології
імені Г.С. Костюка НАПН України
Кафедра практичної психології Херсонського державного університету (Україна)
Кафедра соціальної педагогіки Інституту педагогіки
Жешівського університету (м. Жешів, Республіка Польща)
Академія імені Яна Длугоша в Ченстохові
(м. Ченстохова, Республіка Польща)
Кафедра психології Брестського державного університету
імені О.С. Пушкіна (м. Брест, Республіка Білорусь)
Кафедра психології, Білоруський державний університет
(м. Мінськ, Республіка Білорусь)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ ТА МІЖОСОБИСТІСНИХ ВЗАЄМИН

МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

23 квітня 2021 року

REDMI NOTE 9 AI QUAD CAMERA
Кам'янець-Подільський – Київ – Херсон – Жешів – Ченстохова –
Брест – Мінськ, 2021

УДК 159.923(061)
А 43

Рецензенти:

Уршуля Груця-Мьонік – доктор педагогічних наук, ад'юнкт, Жешівський університет, м. Жешів, Республіка Польща
І.В. Ващенко – доктор психологічних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

Міжнародна редакційна колегія:

С.Д. Максименко, дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор, директор Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (головний науковий редактор), (Україна); *Л.А. Онуфрієва*, доктор психологічних наук, професор (головний редактор), Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Україна); *Аркадіуш Мажец*, професор, доктор габілітований, Академія імені Яна Длугоша в Ченстохові (Республіка Польща) (заступник головного редактора); *Марек Палух*, професор надзвичайний, доктор габілітований (заступник головного редактора); *Беата Анна Пехота*, доктор гуманітарних наук, м. Кросно (Республіка Польща) (заступник головного редактора); *І.О. Фурманов*, доктор психологічних наук, професор (Республіка Білорусь); *О.І. Медведська*, кандидат психологічних наук, доцент, Брестський державний університет імені О.С. Пушкіна (Республіка Білорусь); *В.І. Шебанова*, доктор психологічних наук, професор, Херсонський державний університет (Україна); *В.І. Снівак*, кандидат психологічних наук, доцент, Херсонський державний університет імені Івана Огієнка (Україна); *Л.М. Восвідко*, кандидат педагогічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Україна); *Л.Л. Рудзевич*, кандидат психологічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Україна); *О.В. Гудима*, кандидат психологічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Україна); *О.А. Логвіна*, кандидат психологічних наук, доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Україна); *Р.Т. Сімко*, кандидат психологічних наук, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Україна); *Д.І. Куриця*, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри (відповідальний секретар), Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка (Україна).

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(протокол № 4 від 25 березня 2021 р.)*

А 43 Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин, 23 квітня 2021 р.: Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції / За ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2021. 198 с. Укр., рос., польс., англ.

У матеріалах XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин» окреслено найбільш актуальні проблеми сучасної психології, представлено широкий спектр наукових розробок вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі психології; здійснено аналіз проблем, умов і труднощів психічного розвитку, вікових та індивідуальних особливостей становлення особистості й психології навчання. Матеріали учасників конференції адресуються професійним психологам, докторантам і аспірантам, усім тим, хто цікавиться сучасним станом розвитку психологічної науки.

Матеріали опубліковано в авторській редакції.

УДК 159.923(061)

REDMI NOTE 9
AI QUAD CAMERA

© Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2021
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021

ЗМІСТ

**ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДВАЛИНИ АТРИБУТИВНИХ ОЗНАК
ОСОБИСТОСТІ: ФУНКЦІЇ, РОЗВИТОК, ЗДІЙСНЕННЯ**

Максименко С.Д., Максименко К.С. До проблеми специфічних рушіїв розвитку та індивідуальних особливостей дітей	7
Гуляс І.А. Аксіопсихологічне проєктування життєвих досягнень особистості на етапі професійної підготовки	12
Кірпица О.В. Основні підходи до розуміння психічного стану людини	16
Набочук О.Ю., Івашкевич Е.Е. Аксіологічний зміст екологічної свідомості	19
Onufriieva L.A., Ivasishen M.I. The correlation between self-actualization and personality-based progress of personality	23

**ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ, АДАПТАЦІЇ
ТА ПСИХОКОРЕКЦІЇ ОСОБИСТОСТІ**

Манилов И.Ф. Некоторые концептуальные положения адаптационной суггестивной модификации мышления	27
Михальчук Н.О., Харченко Є.М., Івашкевич Е.З., Яцюрик А.О. Методи дослідження хворих з ішемічним інсультом	31
Сілютіна О.М. Характеристика змін самоствавлення в учасників програми «Body revolution»	36
Чайковська О.М. Психологічні особливості відчуття самотності в людей похилого віку	40
Шевчук О.В. Психолого-педагогічні властивості навчання студентів в умовах інклюзії	44

**ПСИХОЛОГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ТА
ІДЕНТИЧНОСТІ**

Петровська І.Р. Групова психіка як джерело моделей громадянської ідентичності особистості	47
Семенів Н.М. Вплив процесів міжетнічної взаємодії на трансформацію етнічної ідентичності особистості	50

І.А. Гуляє
доктор психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Чернівці, Україна

АКСІОПСИХОЛОГІЧНЕ ПРОЄКТУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ДОСЯГНЕНЬ ОСОБИСТОСТІ НА ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

За В. Бодровим [1], становлення майбутнього фахівця на етапі його навчання у закладі вищої освіти має бути підпорядковано меті забезпечення достатньо надійної поведінки індивіда в конкретних типових життєвих і професійних умовах, що дає змогу сформувати професійні цінності у студентів і стійкі риси їхньої особистості, характерні для майбутнього виду діяльності.

Під професійними цінностями розуміють найбільш значущі для особистості явища, які визначають смисл, регламентують і спрямовують професійну діяльність, а також стають основою для вибору й оволодіння професією, професійного зростання й отримання в результаті професійної діяльності соціально значущих результатів [4, с. 334].

Отже, професійні цінності є стратегічними цілями, які, у свою чергу, спонукають людей до спільних цілей, що є важливими для майбутнього фахівця. Звідси впливає і завдання закладу вищої освіти – створювати оптимальні умови задля формування професійних цінностей майбутніх фахівців.

За О. Спіріним [5], набуття професійних цінностей починається з моменту вибору й оволодіння професією і триває упродовж усієї професійної діяльності, що супроводжується усвідомленням особистістю своєї професійної ідентичності; зміною критеріїв вибору професії, ставленням до себе як до професіонала й можливістю здійснити рефлексію свого професійного розвитку; формуванням розвитком професійних ідеалів.

У цьому зв'язку нам було цікаво з'ясувати, чи існують відмінності в особливостях аксіопсихологічного проектування життєвих досягнень особистості опитаних на етапі професійної підготовки.

Отже, за ознакою «обраний фах» вибірку склали 284 респонденти ранньої дорослості, з яких 105 – майбутні інженери, 89 – майбутні економісти і 90 – майбутні педагоги.

Дослідження структури аксіопсихологічного проектування життєвих досягнень особистості здійснювали за допомогою психологічного інструментарію, зокрема «Методики дослідження цільової спрямованості особистості» Я. Васильєва, «Паketу оцінки особистісних прагнень» Р. Еммонса; методик «Каузометрія» Є. Головахи, О. Кроніка, «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості» С. Бубнова; тесту «Копінг-поведінка в стресових ситуаціях» С. Норман, Д. Ендлер, Д. Джеймс, М. Паркер, «Полівимірної шкали перфекціонізму» П. Гевітта і Г. Флетта, методики «Дослідження маскулінності-фемінності особистості» С. Бем; опитувальника «Стиль саморегуляції поведінки» В. Моросанової, Є. Коноз, «Опитувальника самоєфективності» І. Брунової-Калісецької, тестів «Діагностика мотивації досягнення» А. Меграбіана; методики «Оксфордський опитувальник щастя» М. Аргайла. Статистичну обробку емпіричних даних здійснено на базі стандартизованих пакетів комп'ютерних програм Microsoft Office Excel 2007 і IBM SPSS Statistics 22.

Як свідчать результати однофакторного дисперсійного аналізу, за чинником «обраний фах» в опитаних ранньої дорослості в аксіопсихологічному проектуванні життєвих досягнень особистості статистично значущих відмінностей не виявлено.

Можна припустити, що зміни, які відбуваються в сучасному українському суспільстві, ускладнюють процес формування професійних цінностей. Як зауважує Ю. Потуй [4, с. 334], посилюючись на В. Білокур, соціально-економічні й політичні перетворення останніх десятиліть значно вплинули на світоглядні орієнтації молоді, що не могло не змінити саму сутність професійних цінностей. Сучасним студентам нині притаманні демократичні та ринкові цінності; зовсім іншим став підхід до діяльності загалом і в обраній професійній сфері зокрема. Простежується певне руйнування традиційної системи професійних цінностей, що відбувається на тлі відродження духовно-культурних цінностей і включення їх у систему

загальносуспільних цінностей, що суттєво впливає на зміст і сенс професійної діяльності.

На переконання В. Молодиченко [3], глобалізаційні процеси здійснюють не лише позитивний, а й негативний вплив на формування цінностей сучасного суспільства. З огляду на те, що взаємозв'язок цінностей і освіти є безперечним, то власне сучасна освіта перенасичена внутрішніми аксіологічними суперечностями, а тому важливо зміст професійної освіти наповнювати смыслом і загальнолюдськими цінностями, нормами людяності й гуманізму. Іншими словами, будь-які зміни в світогляді сучасної молоді потребують орієнтації на нові освітні цінності й ідеї, пошук ефективної системи професійної підготовки, модернізації її методів і форм, створення нових педагогічних умов формування професійних цінностей.

Безумовно, критерії вибору професії та подальше навчання у закладі вищої освіти стали нині для студентської молоді більш прагматичними, цілеспрямованими, адекватними до сучасних соціально-економічних перетворень у державі. Однак цінності професійної освіти як самостійний соціальний феномен, що має соціокультурну, особистісну й статусну привабливість, зберігається як певна світоглядна й духовна перспектива.

Досліджуючи проблеми формування професійної свідомості студентів, С. Левшин [2] створив класифікацію цінностей, пов'язаних з професійною діяльністю та значущих для студентів з погляду майбутньої реалізації у професії, а саме:

- цінності, пов'язані зі самоствердженням в суспільстві, найближчому соціальному середовищі (суспільна значущість праці, престиж професійної діяльності, визнання рідних, близьких, знайомих тощо);
- цінності, пов'язані із задоволенням потреби у спілкуванні (постійна робота з людьми, можливість спілкування з різними людьми тощо);
- цінності, пов'язані із самовдосконаленням (творчий і різноманітний характер праці, можливість постійно займатися улюбленою справою, постійно оновлювати свої знання тощо);

- цінності, пов'язані із самовираженням (зацікавленість діяльністю, можливість впливати на людей, відповідність діяльності здібностям тощо);
- цінності, пов'язані з утилітарно-прагматичними запитами особистості (хороший заробіток, можливість просування по службі тощо).

На думку вченого, частина таких цінностей пов'язана з процесом оволодіння професією й осмислення майбутньої професійної діяльності, решта – з набуттям практичних навичок діяльності в реальних умовах. Однак усі вони знаходять своє відображення у змісті прав і обов'язків, конвенціональних і особистісних ролях фахівця, що відповідають професійно-ціннісним орієнтаціям в його діяльності.

Висновки. На наш погляд, таке бачення впливу професійних цінностей на становлення фахівця дає змогу студентам оволодівати типовими професійними завданнями й ролями, що забезпечує поліфункціональне оволодіння професією на підставі виявлення індивідуальних особливостей і аксіологічної спрямованості особистості.

Список використаних джерел

1. Бодров В.А., Сыркин Л.Д. Диагностика и прогнозирование профессиональной мотивации в процессе психологического отбора. *Психологический журнал*. 2003. № 1. Т. 24. С. 73–81.
2. Левшин С.В. Формирование профессионального самосознания студентов как фактор успешной адаптации в профессии: канд. пед. наук: 13.00.08 / ГОУ ВПО «Ставропольский государственный университет». Ставрополь, 2011.
3. Молодиченко В. Глобалізація цінностей у контексті освітніх практик. *Вища освіта України*. 2009. № 3. С. 78–82.
4. Потуй Ю.П. Професійні цінності: сутність і роль у формуванні особистості сучасного фахівця. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 33 (86). С. 331–337.
5. Спирин А.П. Профессиональные ценности современного педагога. URL:http://www.vspc34.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=565 (дата обращения: 28.03.2019).